

**ŽID
(ANE VOLÉ)
str. 2**

**OD PONE-
DELKA
DO PONEDE-
LKA str. 4**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 8. februarja 2001 * Leto XI, št. 3

Obisk državne sekretarke

25. januarja je Porabje obiskala državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu, Magdalena Tovornik, in se v Monoštru v Slovenskem kulturno-informativnem centru sestala s predstavniki porabskih Slovencev. Pogovora sta se udeležila tudi generalni konzul R Slovenije v Monoštru dr. Zlatko Muršec ter svetovalec slovenske vlade za manjšine Geza Bačič.

kajti ni rešeno financiranje manjšinskih institucij. To pomanjkljivost Slovenci občutimo tudi na lastni koži, najbolj pri projektu porabskega slovenskega radia, za sistemsko financiranje katerega Madžarska še ni našla rešitve, je poudaril predsednik Slovenske zveze. S konkretnim položajem radia, ki je po šestih mesecih oddajanja ostal skoraj brez sredstev, ter s prizadevanji vodstva obeh organi-

ma - kar zadeva manjšine - enake pravne dokumente za vseh 40 držav in konvencije je ratificirala tudi Madžarska», je povedala in dodala, da bodo do mešani manjšinski komisiji opozorili, da jih države podpisnice morajo izvajati tudi v praksi.

Med konkretnimi problemi so predstavniki manjšin omenili še narodnostno šolstvo ter mejne prehode. Kot je predsednik Ropoš povedal, če bi prišlo do preategorizacije mejnega prehoda Gornji Senik-Martinje, bi se lahko odprla redna avtobusna proga med Monošтром in Mursko Soboto.

Državna sekretarka je ugotavljala, da ima pri financiranju šolstva Madžarska kriterij kvantitete in ne kvalitete. To pa seveda ni simpatično, kajti važna je kvaliteta. Ob rednem pouku lahko tudi obšolske dejavnosti v materinščini veliko pripomorejo k obstoju manjšine.

Državna sekretarka je še povedala, da je osnovna skrb Urada ohraniti razvoj pa tudi krepiti slovensko identiteto, pri čemer je posebno pomembno, da bo slovenski jezik živ in glasen, ob časniki Porabje zdaj tudi prek mladega slovenskega radia.

-M.S.

Porabci pri Dimitriju Ruplu

Dan po obisku državne sekretarke, Magdalene Tovornik, se je s predsednikom Državne slovenske samouprave Martinom Ropošem in predsednikom Zveze Slovencev na Madžarskem Jožetom Hirnökem v Ljubljani pogovarjal slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel s sodelavci. Na pogovoru je sodeloval tudi slovenski generalni konzul v Monoštru dr. Zlatko Muršec. Teme pogovora so bile enake kot dan poprej v Monoštru z državno sekretarko. Čeprav sta si pogovora sledila eden za drugim, ni narobe, da sta se »zgodila»

ma sestala marca v Budimpešti. Med temi nalogami je zagotovo tudi sistemsko in optimalno financiranje in tudi sicer drugačen odnos do radia Monošter. Če kje, tedaj mora v tem primeru slovenska stran opozoriti Budimpešto na tako imenovano »pozitivno recipročnost«, kar pomeni, da Slovenija že financira več kot deset ur dnevnega radijskega programa za prekmurske Madžare iz studia RTV Slovenija v Lendavi. In če je Madžarska leta 1992 v Ljubljani podpisala sporazum, ki govori tudi na medijskem področju o enakih pravicah



Predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš in predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök sta državno sekretarko seznaniła s položajem Slovencev na Madžarskem. Pri tem je Martin Ropoš izpostavil problem volilne zakonodaje in manjšinske kulturne avtonomije. Manjšine na Madžarskem v parlamentu še vedno nimajo svojih predstavnikov. Čeprav manjšinski zakon predvideva kulturno avtonomijo manjšin, je uresničitev le-te v praksi skorajda neizvedljiva,

zacija, da bi iz raznih virov zagotovili vsaj minimalna sredstva za Radio Monošter, je državno sekretarko seznanił glavni urednik Francek Mukič.

O težavah zaradi nerazumevanja madžarske strani pri financiranju slovenskega radia je državna sekretarka povedala, da »bomo morali Madžarsko prepričati, da je ta pridobitev za porabske Slovence tudi pridobitev za Madžarsko. Organizacija Sveta Evrope, od koder prihajam,



Nekatere naloge so take narave, da jih bo moral prejeti ali pozneje dovolj »glasno« povedati dr. Dimitrij Rupel svojemu madžarskemu kolegu, dr. Jánosu Martonyiju; državna sekretarka Magdalena Tovornik pa na zasedanju mešane manjšinske komisije, ki se bo predvido-

obeh manjšin, verjetno ne želi, da bi razmere v Prekmurju »približali« onim v Monoštru, ampak da bo radio Monošter sčasoma postal samostojna narodnostna radijska postaja s celodnevним programom.

eR

PORABSKA ŠOLA NA PRAGU NOVEGA TISOČLETJA

Polovica šolskega leta 2000/2001 je že za nami. In če se ozremo na teh nekaj mesecev, na novosti, ki so šele v pripravi, na prizadevanja različnih dejavnikov po boljšem in bolj kakovostnem delu, lahko ugotavljamo, da porabska narodnostna šola vsaj v osnovnem smislu zadovoljivo opravlja svoje poslanstvo; ohranjanje jezika, kulture in identitete pa seveda še zdaleč ni odvisno samo od šole in učiteljev... vendarle pa bodimo dosledni, odkriti in pošteni do konca ter spomnimo, da so tudi učitelji pripadniki manjšine, člani slovenske skupnosti, tudi funkcionarji, in - kar je najbolj pomembno, a velikokrat prezirto - starši. A da ne bom razumljena narobe: tudi funkcionarji, ki niso učitelji, so v večini starši...

V tekočem šolskem letu je na treh narodnostnih šolah (gornjeseniška, števanovska in monostvska) in sakalovski podružnici vpisanih k pouku slovenskega jezika 121 učenec; v srednješolskem izobraževanju obiskuje pouk slovensčine nekaj čez 20 dijakov, približno 100 porabskih malčkov pa se v narodnostnih vrtcih spoznava s prvimi slovenskimi besedami in stavki. Žal, šele v vrtcih. Zaveš, da je pri otrokovi zgodnji dvojezičnosti vloga staršev najpomembnejša, še, na žalost, ni prodira v porabske slovenske družine, pa najsi bodo starši delavci, uslužbenici, kmetje ali, recimo, učitelji... Jezik je duša naroda, in narod brez duše ne more obstajati. In vi, dragi porabski Slovenci, menda ne želite biti narod brez duše. (To običajno zatrjujete v vseh slavnostnih in manj slavnostnih govorih.) Vem, rekli boste: treba je upoštevati našo nelepoto preteklost, desetletja zatiranja, žalostno zgodovino... Da, treba je vse to upoštevati, toda kam pridemo, če se utapljam v travmah preteklosti, in si ne dovolimo preokračiti Rubikona? To dejanje bi bilo v našem primeru zavest, da živimo danes, živeli bomo, upam, tudi jutri. To dvoje lahko imamo v svojih rokah, lahko ju spreminjamo, dočim

preteklosti ne moremo.

Številke so sicer vedno relativna stvar, a prej našteje vendarle pomenijo nekaj svetlega in pozitivnega. Skoraj 250 otrok se v Porabju vsakodnevno v vrtcih in šolah srečuje s slovenščino! Če bi tu še poleg učiteljevega dela pristeli pozitivno vlogo in vpliv staršev, bi bila situacija skoraj idealna. Toda... Kako realnost vsaj malo bolj približati idealu, pa ni le naloga šole, ampak širše manjšinske skupnosti. Ko starši vpisujejo svoje otroke k pouku manjšinskega jezika, imajo po navadi jasne cilje: ne le ohranjanje tradicije, ampak tudi možnosti za otrokovo bodočnost, npr.: Bo slovenščina v otrokovem življenju imela tudi uporabno vrednost? No, na to vprašanje pa šolski resor ne more dati odgovora, zanj so v Porabju odgovorni drugi, predvsem politični in gospodarski naslovi ter manjšinske institucije.

Tudi madžarska šolska stvarnost se nenehno spreminja; šolstvo se prebija iz reforme v reformo, pač največkrat odvisno od vladajočih političnih struktur in njihovih idej. Tako se je v lanskem letu začela nekakšna reforma reforme, ki je tudi narodnostnim šolam predvidela spremembe. Komaj smo se prebili skozi nove učne načrte z razširjenimi manjšinskimi vsebinami v okviru nacionalnega šolskega kurikulumu, že so iz Budimpešte prišle nove zahteve: potrebno je sestaviti novi okvirni učni načrt za slovenski jezik in spoznavanje slovenstva (seveda po modelu 4+1 ura, se pravi, nič več narodnostne vsebine kot samostojen predmet) od 1. do 12. razreda, za osnovno in srednjo šolo torej. Tega zahtevnega dela smo se lotile: Erika Glanz, Agota Kallay, koordinatorka Ildiko D. Treiber in avtorica tega zapisa. Veliko dela, posvetov, predelav je bilo potrebnih, in ob koncu prejšnjega koledarskega leta je bil recenzent končno zadovoljen. Seveda pa je novi učni načrt bil tudi v javni obravnavi, mnenja so pozitivna. Njegovo bistvo ostaja enako: slovenski jezik poučujemo na

začetnem nivoju, z upoštevanjem narečja, oziroma preko narečja prihajamo do knjižnega jezika, upoštevajoč interference, podobnosti in razlike z madžarskim jezikovnim sistemom. Uradno naj bi se te novosti začele uvajati v prihodnjem šolskem letu.

Z učitelji smo imeli v tem šolskem letu že dve izobraževalni. Prvo je imelo naslov Načrtovanje učiteljevega dela, drugo pa Pedagoška terminologija v slovenskem jeziku. Takih izobraževanj bo še nekaj, če bo možno, bomo povabili še kakšnega predavatelja iz Slovenije, saj je stalno strokovno spopolnjevanje učiteljev eden poglobitvenih pogojev za njihovo kvaliteto delo. Predobro pa vemo tudi to, da poučevanje manjšinskega jezika v narodnostno mešanem okolju ne more in ne sme biti zgolj učiteljeva služba, ampak predvsem in v prvi vrsti poslanstvo, kajti česar ne delaš sam, nimaš pravice zahtevati od drugih! V tem šolskem letu sem se, s pooblastili PI in šolskega ministrstva, odločila tudi za temeljitejšo spremljanje pouka SJ, kajti na osnovi teh analiz lahko skupaj z učitelji pripravim še učinkovitejšo pomoč, od svetovanja do strokovnih izobraževanj in priprave didaktičnih gradiv.

Še vedno pa sem prepričana, da bi za učinkovitejši pouk in ohranjanje slovenskega jezika kot tudi privzganje pozitivnega odnosa do narodnostnih vrednot v Porabju bilo nujno potrebno razmišljati o spremembah modela narodnostnega šolstva. Taka razmišljanja (in tudi udeležanje le-teh) pa so v rokah (in politični moči) porabskih Slovencev samih, predvsem vaših narodnostnih političnopredstavniških in drugih organizacij. Odločitev za "ostati Slovenec" ali izginiti v večini je, dragi porabski Slovenci, samo vaša...

Valerija Perger

Žid(ane volé)

Nej dugo sam srečo eno svojo novinarsko kolegario, s šterov sva več kak 10 lejt vküper delala par novinaš Vas Népe. Una je vsigder simpatizerala z nami porabskimi Slovenci in je vsigder mejla eno poštuvanje do drugi manjšin to. Zdaj pa te v eni čardi v Somboteli pigeva kavo - no, dobro, dobro, ge sam en mali špricer to emo! - pa mi te gnauk samo pravi, ka zdaj, gda baude ljudsko štetje, se una to da nut spisati, ka je Židauvkinja. Ka si ti Židauvkinja? - sam se tak čudivo, ka mi je malo z maloga špricera eške nut v kafej čopnilo. Vej si pa ti tau meni nigdar nej pravla?!

Med bojno je biu oča na prisilnom deli, mati pa v koncentracijskom taborišči Auschwitz. Nikak po velkoj nevoli se jima je posrečilo, ka sta se živa domau privlekla. Mlajšam sta trnok nikanej stela gučati o tom. Za tresti pa štirideset lejt to nej. Meli so enoga strica, šteri je 85-oga mrau, pa so ga steli dati pokopati na židauvskom cintori v Somboteli. Madžarska država je nej pistila, ka bi tau prej mautilo katoličane.

Gda ji je par lejt nazaj mati mrla, je oča pravo, ka mater dajo pokopati na židauvskom graubišči, ka je una tau tak stela. *Ka je mati tau stela?* - se je čudivala č. *Vejpa pred materdijov je ranč reč Židov nej bilau slobaudno vopovodati?!* Gda go je gnauk č don pitala, ka zaka je po Auschwitzi una to nej odišla v Izrael, je mati tak odgovorila, ka zato, ka una s temi Židauvi na more vkup živeti.

Oča je čeri pokazo en paperec iz materne bukse z maternim pisalom, na šterom je z latinskimi litarami pisalo njeno židovsko deklško ime, štero je nigdar nej nūcala, o šterom je nikdar nej gučala in štero je prej potrejbno za pokapanje. Mati je pokopana na židovskom pokopališči. Moja koleggarica pa si da nut spisati, ka je Židauvkinja. Če rejsan je 52 lejt ranč svojim najbauksim padašom nej vopravla, ka je una izraelske vōre. Hebrejsko ne vej gučati in pisati, v židovsko vōro ne vōrdje, nikšo žlato nema v Izraeli, lūstvo na Vogrskom je pa fejt prauti Židovom - una si pa zdaj don nut da spisati.

Don je ostalo v njej eno sploj majnkino, kak pau vlasi tenko koranje, štero go veže s svojimi stariši, starci, pra-pra-stariši iz megljeni biblijski cajtov?

Gda sta nej dugo s svojo čerkico šaularko poglednile najnovjši film Istvána Szabóna, režiserja z oskarjevo nagrado *Žma sunčni žarkov*; vogrsko *A napfény íze*, šteri govori o Židauvaj, je mala deklčina na konci s skuznatimi očami pitala svojo mater: *Mamica, če leta 2002 tista partija gvine na Madžarskon, štera ne more trpeti Židauve in tihince - v šteri rosag va te müve bejžale?!?*

Gda se tau poslušo, se vūdo, ka me kölnage v čardi nika špajšno gledajo. Jej, pa rejsan, s kafeja žlicov sam graužo svoj mali špricer...

Moja koleggarica koma čaka, ka aj že gnauk baude februar in pridejo vküper pisat lūstvo in leko da nut spisati, ka je una Židauvkinja.

Ka že rejsan mi, porabski Slovenci, moremo dati nut spisati?

Francek Mukič

RADIO MONOŠTER
na
UKV (FM) 106,6 MHz

Papiri pripovedajo

Tihinska sodačija na Dolenjom Siniki

V 17. in 18. stoletju so törski, nemški, hrvaški in srbski sodačke dosta kvara naredili na Dolenjom Siniki.

Na Sveti den/božič 1640. leta je kalavinske vore lüstvo iz okauliški vesnic na Gorenji Sinik ušlo predgo poslušat. Ranč tistoga ipa je prišlo 400 Törkov. Ništerne lidi so bujli, dosta pa so odegнали v robstvo. Z Dolenjoga Sinika so odegнали 81 lüdi. Štiri starce so nazaj poslali s tem, če do podložni Törkom v Kaniži, te robe vöpstijo. Za ednoga roba, *Jakoba Küzmiča* je proso Törk 160 talerov. Küzmič je proso od svojga zemelskoga gospauda na pausado 100 talerov, štero bi sledik dožjošlüzö. Pa je proso eške „pismo za kaudivanje“ (koldulö levél). Gospaud Batthyány ma penaze nej dau, liki pismo za kaudivanje ja. Tau je pomenilo, ka je leko vküproso penaze po vesi, ka bi se z njimi rejšo iz robstva. Dolenjesenčarge so od 1643. leta pokorni gratali (meghódtoltak) in plačüvali porce Törkom tö. Rejšili so se ji po bitki pri Monoštri 1664. leta.

1704. leta, kda se je biu za svobodo Madžarov Ferenc Rákóczi II. s svojimi Kruci, so v naši krajina robili in požigali nemški, hrvaški in srbski sodačke.

Na Dolenjom Siniki so zažgali ižo 12 pavrom, 11 pavrom so gvant táodnesli. 23 pavrom so odnesli ali zaničali: ednoga konja, 4 günce, 11 krav, 6 güncov, 1 mladoga güнца, 8 teličkov, 4 svinjé, 57 košov fcel.

Sfaliło je 18 pa pau keblöv pšenice, 37 križöv pšenice, 3/4 keblöv žita, 25 križöv žita, 7 keblöv gečmena, 3 küpe gečmena, 6 pa pau keblöv ovsa, 7 keblöv prosa, 17 kaul sená, 5 plügov, 30 vatlov (róf) platna in drügi domanji škerov. Vsevküper so meli 2137 forintov in 60 denarov kvara.

Marija Kozar

ZAHVALA DRUŠTVU PRO CULTURA SLOVENICA

O tem, da parabske narodnostne vrtce vsako leto razveseli z velikodušnim darom društvo slovenskih izobražencev iz Švice, PRO CULTURA SLOVENICA, smo v Porabju že pisali. Tudi v letu 2000 je bilo tako. Njihov finančni prispevek smo razdelili med tri vrtce: Gornji Senik, Dolnji Senik in Sakalovci (leto prej pa Slovenski vesi, Monoštru in Števanovcem - za nabavo strokovne literature v SJ). Omenjeni vrtci so nabavili nova igrala za malčke, za take stvari namreč vedno zmanjka denar. V imenu vzgojiteljic in zadovoljnih malčkov se članom in vodstvu društva najtopleje zahvaljujemo za prepotrebno darilo. Želimo jim mnogo uspehov pri delovanju, kot tudi, da jih plemenitost vodi še naprej na njihovih uspešnih poteh

VALERIJA PERGER
viš. pedagoška svetovalka

Prauška na Kurešček

Lanjsko leto so eni prauškarji iz Sakalauvec ojdli na prauško v Slovenijo na Kurešček. Ka vse so tam vidli pa zvedli, je nam napisala ena od romaric.

Zgodovina cerkve na Kureščki

Cerkev na Kureščki (kakšni 20 km od Ljubljane) stoji na takšnem mestu, ka če je lepo vrejmen, pau Slovenije leko vidi. Eštje Triglav, brejg, steri je 2864 m viski. Gdasjevta je na tom mestu nej bijo tak miren žitek kak zdaj. Ime Kurešček telko pomejni, ka »gde ognji gorijo«. Gda so v 15. stoletju Törki kralüvali, so lidje tak naznane je davali eden drugomu, ka törška vojska dé, ka so ognje kürlili.

V 15. stoletju je že bila na tom mestu edna cerkev, stera je bila posvečena Mariji, Kralici mira. Tri prošnje so bile v cerkvi gornapisane: Kralica mira, potrdi nam mir! Agnjec Boži, ki odjemeš greja svejta, daj nam mir! Pa Marijine reči: »tö bom delila mir po cejlom svejti«.

1939. leta je vövdarila bojna. 1. septembra 1940 je lublanski pušpek pozvau lüstvo na velko prauško na Kurešček, ka bi prosili Marijo mira, naj se moli pri gospodnomi Bogi za mir. Pa če se njena prošnja poslüne, te najviskü leto prva nedela v septembri bau den za prauško.

Dapa ovak se je zgodilo, 1944. leta se je cerkev povrušila, ka go je bomba zaojčila. 1946. leta je bila slejd-nja prauška na tau mesto, gezero pa gezero lidi je prišlo. Potistim je komunistični negerum tau dolastova pa več nej püsto. Samo tören je osto, zvon so tö vkradnili pa ga za drugo gorponücali. Cerkev so nej dali znauva

gorzozidati. Kip (szobor) Kralice mira so obranili salezjanci.

1970. leta je ešče tisto dolazgorelo s cerkve, ka je ostalo po bojni.

1990. leto so Slovenci go-raobnovili oblübo pa na vsikši Marijin svetek pa v

namo.

Že od junijüša mau smo se pripravljali, dapa samo 7. novembra smo leko vküprišli na tau paut. Od Slovenske zveze smo z arende vzeli mali bus. 14 žensk nas je šlau pa naš šoför Laci. Baugi vala smo srečno taprišli ino naleki najšli tau mesto. Samo kakšni 500 metrov smo pejski šli na brejg k cerkvi. Ranč je deset vöra bila pa so vtüjpzvonili na mešo. Tisti zvonovje takši lejpi glas majo kak najlepša igrota.

Prevnaugo lüdi je vtüjpprišlo. Na začetki meše so tak lupau spejvali »Pridi, pridi sveti düh« pa »Marija, mati ljublena«, ka je človeka vse mrz traušo. 5 dühovnikov je mešüvalo. Ka so gospaud predgali? Mi lidgé prej, steri na Zemli živemo, samo etomi svejti živemo. Si spravlamo edno pa drugo, kak če bi naveke tö ostali. Si ne mislimo na tau, ka lejta brž odletijo pa vsakši mora s tauga svejta oditi. Lüstvo se ne briga s svojo nemrtelnov düšov pa si ne misli, ka mo po smrtöv vsi mogli pred Boga staniti na sodbo. Moramo se za düšo tö brigati, ka smo na etom svejti samo vandorjeso predgali gospaud.

Po meši smo šli na sveto križöv paut. Gda smo slejd-nja štaciö molili, je v doléj že dež išo, na brejgi je pa sunce sijalo. Sveti Peter je takšen lejpi lauk postavö (maurico), ka je veselo bilau gledati. Stari lüde so vsigdar pravli, ka gde se mavrica (szivárvány) pokaže, tam je gospodni Baug navzoči.

Na Kureščki zdaj nauva cerkev stoji. Kak se je ta cerkev zozidala pa kak je iz öženjenoga moškoga z Boga pomočjav dühovnik grato, vam napišem v naslednji novinaj.

Ema Sukič



mejseci vsikšo prvo soboto držijo prauško na Kureščki. Prevenaugo lidi se tam obrne, pridejo iz Francuskoga, Holandije, Austrije, Švajca, Nemškoga, Italije. Dosta lidi dobi tam nazaj svojo vöra pa vüpanje pa lübezen do Boga pa do vsikšoga človeka.

Kak smo mi prišli na Kurešček?

Kak je nas eno par žensk iz Sakalauvec pa Varaša prišlo na Kurešček? Moja sestra dostakrat ojdí na prauško. Na ednoj takšnoj pauti so ji en dühovnik dali en papir, eno brošüro, v steröj je pisalo o tom, ka v Sloveniji, 20 km od Lublane, je edno sveto mesto, kama se tö ojdí na prauško. Če smo mi prej Slovenci, te tö leko pogled-

OD SLOVENIJE...

Prekmurje je bilo v zadnjih dneh meseca januarja v ospredju pozornosti slovenske javnosti. Obe zgodbi pa sta poveznici z begunci.

Vroč v Prosenjakovcih....

Na zboru občanov v vasi Prosenjakovci so se krajinari uprli sklepu vlade o nakupu dvanajstih zabojnikov, ki naj bi jih namestili poleg sedanjega doma za tuje v neposredni bližini meje z Madžarsko. Na zboru so sprejeli tri sklepe: nasprotujejo razširitvi centra, dolgoročno zahtevajo njegovo ukinitve, v prehodnem obdobju pa razmeram primerno število nastanjenih, saj so zmogljivosti za štirideset do petdeset oseb, zdaj pa naj bi v nekdanji stražnici prebivalo tudi 120 in več tujcev.

Nekaj dni po omenjenem sestanku pa sta notranji minister Rado Bohinc in župan občine Moravske Toplice Franc Cipot podpisala dogovor, da bosta skupno reševala infrastrukturno problematiko izpostave centra za tuje in sočasno kraja Prosenjakovci, s tem pa se tudi zavezujejo, da se strinjata z nemotnim nadaljnjim delovanjem izpostave centra za tuje za določen čas. V dogovoru je zajeto urejanje vodovodnega sistema, čistilne naprave, postavitev dodatnih 12 zabojnikov, pa tudi zaprtje centra leta 2004, ko naj bi tam nastal mladinski center.

Čeprav so se krajinari Prosenjakovcev na zboru soglasno uprli širitvi centra, so namreč svetniki občine Moravske Toplice z veliko večino vendarle odločili, da dogovor podprejo.

.....pa tudi v Vidoncih

Po skoraj dveh tednih bivanja v Prekmurju so policisti v "nočni akciji" zaključili vračanje ilegalnih prebežnikov in prisilili, da za azil iz Vidoncev v Ljubljano. Ilegalne priseljence in prisilce za azil iz centra za tuje v Ljubljani so v nekdanji begunski center v Vidoncih na Goričkem časno preselili zaradi sanitarnih razlogov, saj so v domu odkrili stene.

Med kratkotrajnim bivanjem na Goričkem je prišlo do tragičnega dogodka. V pretepu je ena oseba utrpela tako hude poškodbe, da je na kraju dogodka umrla. Po podatkih policije sta se v pretepu zapletli dve skupini Francozov, ki so nameščeni v centru. Eden od njih je pri tem večkrat zamahnil z nožem ter smrtno zabolodel rojaka, dva pa ranil, tako da so ju morali odpeljati v bolnišnico v Mursko Soboto.

Od ponedelka do ponedelka

Tak brz je tašlau deset lejt, kak če bi včara bilau, ka smo prvo številko časopisa Porabje dumau pripelali iz tiskarne. Sprvuga se tak vidi, dapa če človek nazaj misli na te cajt, te že vej, ka tau ranč nej tak kratek čas. Telko vse se je godilo te čas, ka bi dve novine leko puno napiso, cejlak od tistoga, ka se je mejni prehod odpro med Gornjim Senikom in Martinjem do tistoga, ka so prejkali Slovenski kulturni in informativni center. Dapa tau ste vi že v Porabji tak taprešeli. Dja bi bola od tistoga piso, kak se časopis Porabje dela (kak ga dja delam). Zato, ka vi tau ne vidite. Vi v roke že gotove novine dobite. Zdjaj vam tapuvejm kak tau dja vidim z mojimi očami.

Ponedeljek, osem vora. Kak vsakši den, prejdnji v knjižnici sedijo pa kavo pijejo. Dja sam tu tam, če ne zamidim, dapa nej tak kak prejdjan. Se sneno sedim pri stauli, v pamati mi tau odi, ka sam pozabo v prejšnjem tedni tanaprajti, ka sam obečo. Vsakši drugi ponedeljek se den tak začne, ka me Marijana opozori (figyelmeztet). *»Te tjeson so novine, brodi si, ka baude na prvoj strani slika, pa ka boš piso v tau številko.«* Vsakši drugi keden ponedeljek, če mi tau pravi, vsigdar si tau mislim, zaka meni tau pravi, tak vej, ka nika »ne pozabim«. Tašo glavau mam kak računalnik. Dapa zato nika ne povejm, ona je glavna urednica. *»Tri strani napišem za Porabje pa slika tu baude, nika se ne boj.«* pravim. Zdjaj še leko obečavam, vej je pa samo eske ponedeljek. Gda baude še petek!? *»Zvojn prve strani še kakšne slike trbej narediti,«* jo pitam. Tau vprašanje nikdar ne njam vō zato, ka ponedeljek ona še tu ne zna, kakšni članki bau-dejo za novine, ka napišejo tisti, steri so kaj obečali pa ka nej. Tašuga reda se dja

malo tu baukše poznam (počutim), nej sam san, sto ne vej, ka baude v novinaj. Pu-tejm se začne delo. Vsakši de v svojo pisarno. Uredništvo Porabja tu. *»Tak je mrzlo v tej pisarni, ka leko zmrzna,«* pravita Marijana pa Brigita. Brezi tauga se den ne začne, samo gda pozimi sploj fejt kūrjo. Ovak sprtulejt, vleti, djeseni vsigdar etak staupita prejk prag. Če sta tau taprajli pa tisto, kak one batežne baudeta, te dja vzmam klaj pa dem na pošto. Zdjaj pride tisti drugi stavek, steroga pá vsakši den čujem: *»Nej ka bi dvej vōri odo na pošti,«* pravi Marijana. *»Pa poznaš me,«* govrim dja. *»Poznam te, zato ti pravim!«* Drugo tašoga pomembnoga že neja ponedeljek, če tisto nej, ka Marijana na mobiteli kaj pozabi (npr. SMS poslati) pa se Brigita čemer, kak leko tak pozablana.

Torek je že malo bola oster. Te že konkretno moram prajti (ali skur konkretno), ka škem pisati za Porabje. Dvej, tri teme povejm pa te že nika baude, si mislim. Te den že tak moram delati, kak če bi vcuj sep pa bi začno pisati. Tau sreča, ka te den še nej trbej doladati članek. Še sreča, ka djestajo taši flajnsi kak Irena Barber, steri te že dola dajo svoje članke. Dočas, ka Marijana tiste popravlja, dočas sam dja fraj. Dapa gda **srejda** pride, te že neja pomauči, te že nika dola moram dati. Nej istino, ena pomauč zato djesto. Tak delam, kak če bi kaj piso pa tak povejm, ka sam samo do pulonja prišo, te še četrtek predpodnevom dola leko dam članek. Tau zdaj tu tak pišem, še sreča, ka Marijana tau ne vej. Vidite, deset lejt se človek zato dosta vse navči. **Četrtek** je že kritično, te se že ne more špilati. Te je že urednica tu čemerasta, baukša, če go človek že ne draži. Najbaukše te vse na njau

njati. Če je črno bejlo, naj baude bejlo.

Petek novine dejo v tiskarno.

Ponedeljek pa v torek malo do lufta pridem. Srejdo pa četrtek novine vōraztalamo. V petek pa mir mam. Ponedeljek pa že tak vejte,

kak se mi den začne.

Leko bi me pitali, če so mi muzdje (živci) še nej na nikuj prišli. Pa zato nej, kak Laci Korpič šagau ma prajti, ka v Porabji dva mirniva človeka živita, eden je on, drugi pa dja.

Karči Holec

Za našo deco

Kak kaj dē našim mlajšom gnes? Stoj leko povej, ka sploj dobro. Gde smo pa mi meli tistoga ipa takši gvant, črevle, takšo (h)rano, kak naši mlajši majo gnes? Pa te ranč nemo gučala od stanovanj, od lepi domov.

Pa ka vse majo doma? Če bi na priliko pred 50-60 lejtami ednomi malomi pokazali tau vse, ka je gnes povejmo mlajšom pod krispan »Jezuš« prineso, bi se nej mogo vōnagledati, pa z največ stvarmi bi si kaj nej znau začniti. Pa itak! Ne znam, če bi se menila z našimi malimi. Zakoj?

Tistoga ipa so trde zime bile, velki snejg, s tejn vred velko veselje. Takšo, ka bi mi v kūnji sedli, gda smo prišli iz šaule? Tau pa nej! Istina, stariše so nas nej pūstili, ka prej gvant pa črevle raztrgamo. Depa mi smo se itak vōvkradnili. Stare cote, bockore, lesene črevle smo si obuli, pa hajde. Vsakši den, cejli dvečerek smo se ordali pa brūsili po snegej pa po ledi. »Vkradnili« smo vse, na koj smo se leko vozili, zatok ka sani so samo rejkli meli.

Pa te se je esče tau tu nej šelo, ka gda smo večer domau prišli, so nas dobro zmlatili pa pošūvali. Meli smo redeče obraze pa zmrznjene bockore, depa tople roke pa veselo srce. Skije smo si napravili iz kakše vkradnjene deske pa smo si zabili gor nikše ramle, ka so nam noge držali. Takšo je nej bilau, ka bi se stoj nej znau s »skijami« voziti. Eške smo skakali tu z njimi. Če so pa naše »sani« nej mogle vōokraužiti kakšo sečo, drejvo, te je biu velki hup. Pa če smo se vkup zmlatili, smo nej ovadili.

Če bi stoj mislo, ka je tau samo vzima bilau tak. Nej, nej! Vleti smo si tu cajt vkradnili pa hajde na poteke, na travnike, v gauščo. V globkoj potoki ali si se navčiu nad vodaūv ostati ali si pa omedlejo tačas, ka so te nej polonja mrtvoga vōpotegnili. Pa te bi zdaj stoj na tau tak leko pravo, ka je prej tau šaula bila za življenje. Šaula, stero smo si deca sami vodili.

Gnesden so naši mlajši od nas, od tiste deca staukrat čednejši, pametnejši. Znanje je vsakši den vekšo, depa vsakši den več trbej za toga volo v šaulskoj klopi, pred računalnikom, pred televizijom, pred radionom sejdati. Pa te so naši mlajši esče tau znanje v praksi nej spoznali.

Šanalivam je za tau, ka se ne srečajo, ne najdejo z naravov. Nigdar nedo znali, kak je tau, gda človek s sanami nut dūna v eden grm pa te se tam more iz trnja, z snega, z leda vōkopati. Nigdar nedo znali, kak je tau, od doma malo vujti na skrivoma. Nigdar se nedo sami od sebe navčili na vodej gor ostati, samo tak, ka je na tau nakak za drage pejnaze prtiskava. Pa skurok ne znajo, ka je pravi mraz, kakšno je pravo sunce, kakšen je friški luft v gauški...

Gnešnji trišom bi rada tanačivala, ka naj deco vōzgonijo iz sobe, naj je pošilajo v naravo. Narava je, stera človeka vči pa občuva tu, če se k njej držimo. Če se znamo k njej držati.

Samo ka se svejt tu obrače, letos je zima nej zima, snega nega. Gestejo pa televizije, radioni, računalniki, pa tople sobe, gde naša deca leko »počiva«. Dobro je nam tau tak?

I. Barber

10

Porabje

IZBOR IZ NAŠIH 10. LETNIKOV

SPOŠTOVANI BRALCI!
TISZTELT OLVASÓINK!



Lipov list, kruh, rožice, ganjeni ljudje. . .

Vse to smo doživeli ob dnevu odprte meje. Martin Ropoš, predsednik krajevnne občine Dolnji Senik, in Alojz Kozar, predsednik vaškega odbora v Martinju, sta si 15. avgusta 1990 podala roki čez mejno črto. Upamo, da bomo po lanskem simboličnem odprtju meje dočakali, da bodo ljudje mejo lahko prestopali kadarkoli. (Foto: Jože Graj)

**Se da na znanja
sakšoma...**

Pravijo, ka sakši človek najbola rad šté f svojoj maternoj rejči. Novine, štere držite v rauki, pišemo o vas pa za vas. Za nas bao najvekšo veseldja, če pride naš list f sakšo porabsko ižo od Gorenjoga Senika do Števanovac pa od Sakalauvac do Virice. Obiečamo van, ka mo največa pisali o taon, ka se po tej vasicaj gudi, kak živita, ka dielata, kak se radūjeta. Leko ta štieti tao, kak se vaši mlajši fčijo, ka je kaj nauvoga par sausada ali f sausadnoj vesi, ka je vaš nauvi župan naredo od tistoga, ka van je oblūbo. Brezi politike pa mi tō ne moramo. Pisali mo, ka diela naša slovenska zveza, ka se gudi na Vogrskon, f Sloveniji pa med Slovenci šteri živijo v Avstriji pa v Italiji.

Za nas pa bao najlepšo plačilo, če te nas štieti. Eške lepša pa bao, če te nan pisali. Na fse tao vūpa pa računa na vas: Marijana Sukič

Materna rejč (11)

MEŠTRIJE

Dobro vejn, ka se je našo knjižno slovensko rejč nej nāleki navčiti. Depa tak strašno žmetno zato tō nej, kak tau ništarni pravijo. Malo samo tarbej poslušati, pa si pribroditi. Tū so povejmo imena za tiste, šteri kakšo meštirjo opravljajo. Če bi malo skrb meli, bi skor vsakšo ime, štero ovak v Porabji ne nūcamo, leko razmeli.

Če nakakoma v Porabji povem knjižno rejč natakar, te se leko zgodi, ka mi povej, ka ne razmi. Pa vejte što je natakar? Tisti, šteri v gostilni vino, pivo, vinjak pa drugo nataka, natače. Mi pa tak pravimo, ka kōlnar, ka je nemška rejč. Gvūšno ste že sami tō napamet vzeli, ka dosta meštirje mi nemški zovēmo. Tau je zato tō, ka so gnauk svejta naši lidge na Štajersko pa na Nemško ojdli delat. Starejši tak pravijo, ka fajbekar. Eden mlajši porabski človek, šteri ne vej, što je tau, nīgdar ne pride gor, ka en fajbekar dela. Če povejm, ka gasilec, te si zato leko brodi, ka nika vendrak gasi. Zdravnik, po našom padar, je tisti, šteri koga zdravi, ozdravi. Voznik ali šofer pa vozi. Šteri pa karte lūknja na cugi ali busi, pa je sprevodnik, zato ka nas sprevaja na pauti. Gostilničar mā gostilno, novinar pa novine piše. Goslar pravimo tistoma, šteri na kakšo šker zna igrati. Po pravici pa je samo tisti goslar — napr. v knjižnom jeziki tō —, šteri z goslinom zna lejpl glas vō s škeri spraviti. Zato ma pa v knjižni rejči pravimo, ka glasbenik. Že smo pisali o tom, ka zvekšoga tam, gde je v našem govori ū, je v knjižnom jeziki u. Če mi velimo ključ, te je v knjigaj ključ. Što je te ključavničar? Tisti, šteri klūče pa ka je cuj valon dela. Z nemške rejči šlosar človek pa ne more gorpriti, ka té človek dela. Če pa povejm, ka strugar, te si že leko brodim, ka strugar nika more strūgati. Napriliko železo. Kupec je pa tisti človek, šteri nika kūpi. Študent pa more dosta štundejrati, če ške školnik, padar ali merar gratati.

Fr. M.

1. 1991

1. 1992

1. 1993 " ... NAŠ GÖZÖSŽE TA PATALEJSKA?"

Začudili smo se, gda smo vzeli v roké novine Vasvármegye (17.jan.1993) pa smo prešteli članek "Gorenji Senik je nej za železnico (Felsőszőlőnek nem kér a vasútból). Najbole smo se pa te začudili, gda smo šteli, ka eni prej nagučavajo lidi, kak njim dobro bau, gda do meli cug od Varaša do Sobote pa do se leko fal vozili v Slovenijo. Med tejmi "agitatorji" so prej delavci Slovenske zveze tü. Oni vas prej za naus vodijo pa vam ne povejo, ka do tam tovarni cugi (tehervonatok) buvnjarili.

Delavci Slovenske zveze pravijo, ka so oni nej agitrali nej za železnico pa nej prauti železnici. Tau leko svedočite vi vsi, steri živete od Senika do Varaša. Če so se rejsan kaj o tom pogučavali, je nišče nikoga nej nagučavo, spoj pa tau so nej trdili, ka de tau samo potniški cug (személyvonat).

Irena Barber, sekretarka zveze: "Našo zvezo je ešče pauleg železnice nišče nej zisko, ka bi nas pito, ka mislimo o tom. Spoj smo pa ešče nikše plane nej vidli, kak bi pa te nagučavali lüdi."

Jože Hirnök, predsednik zveze: "Lani februara sam napiso v naši novinaj: "Gvüšan sam, ka porabski Slovenci nemo prav veseli, če do tovarni cugi buvnjarili po naši lejpi dolinaj pa nam vničijo mir." Tak mislim, ka iüdjé, steri živijo na Gorenjom, Dolenjom Seniki ali v Slovenskoj vesi majo pravico do tauga, ka se sami odločijo (döntenek), ka ščejo.

Ziskali smo seničkoga žüpana, Martina Ropoša to, aj nam povej, ka je kaj navvoga kaulak žleznice.

"Našo samoupravo je niške nej poisko, ka bi nam povedali, ka škejo, kak železnica stogi, kak daleč so. Zato smo mi ziskali prejdnje."

Odkec ste zvedeli za železnico?

"Novine so pisale tü in tam. Novinarge so ojdli po vesi. Do mene so nej prišli pa k članom naše samouprave to nej. Ne vejim, gde so novinarge zvedeli, gde bi progá (nyomvonal) išla, dapa tiste so gorpoiskali, steri se tam držijo. Bila je ženska, stera je vejda, da sausadov škeden tazrüšijo. Kak sam pravo, nas je pa niške nej gor-



poisko. Sprvoga smo tak mislili, dočas nam nedo pisali, nam nejtrbejnikaney delati. Ge mislim, ka smo tau sprvoga nej dobro delali.

Potom smo te meli djilejš za cejlo ves pa smo pitali, ka lüstvo misli o železnici. Prej 120 lüdi je bilau lani novembra v kulturnom dau-mi. Prej 20 lüdi je gorstanilo, vsakši je pravo, ka je prauti toma. Potom je samouprava mejla svoj djilejš, člani samoupravnoga organa so tü vsi prauti bili. Tak smo te napisali eno pismo na Ministrstvo za promet."

Ali je ves spoj prauti železnici, ali če bi progá nin indrik išla, bi bili za?

"Leko, ka bi te ves bila za, dapa tak pravijo, ka je tau najbaukša pa najfalejša varianta. Prej je tü 1 milijard forintov falejše kak če bi šla železnica v Urségü. Tü na Seniki pa nejga druge možnosti, samo ta dolina. V tej dolini bi pa najmenja 100 mejterov šurki plac trbelo. Železnica bi bila samo za tovarni promet (teherforgalom), kak so nam pokazali dokumente, tau bi bilau na leto 3 milijarde tone tovara.

Od ministra smo dobili odgovor, da do 15. januara pošle k nam strokovnjake (szakember) z ministrstva pa od Državni Železnice (MÁV-a). 12. januara je bilau tau srečanje. Oni so se oprvin steli samo z menov srečati. Ge sam mislo, ka de tau slabo, če se vi samo z menov srečate pa odidete. Tau mora več lüdi čüti, zato se ge pauzvo naše člane samoupravnoga organa. Tü je biu naš poslanec v parlamenti, Béla Mészáros to.

Te so nam strokovnjaki konkretno pokazali plane pa

dokumentacijo. Mi smo je pa pitali, aj nam povejo, zaka bi te bila železnica dobra za nas? Ka bi tem vasnicam prinesla?

Naslednje smo te v tom ostali, ka so se oni nam zavalili za informacije. Ka če je prej tü lüstvo tak prauti, te dobro, ka so tau oni tü zvedli, eške prvin kak so delati začnili."

Ka ti misliš? Ste dosegli (elértétek), ka tü nede železnice?

"Po mojem je tak, ka so tau nej spoj zavrgli. En cajt de vendar spalo, gvüšno do drugo probali. Za en par lejt pa leko, ka pá naprej vzemejo. Recimo, če druga vlada baude."

V eni madžarski novinaj smo šteli, ka je prej Slovenska zveza agitrala za železnico? Ali vejš ti kaj o tom?

"O toga spoj nega guč. Če smo se o železnici kaj pogučavali, niške ne more prajti, ka so delavci zveze kakšno propagando delali. Moram povedati, ka v vašom časopisi ste to vse kaj pisali o tom, dapa ka bi agitrali, tau ne moremo trditi. Leko, ka pa Monošter ovak misli. Oni bi gvüšno asek od toga meli."

Žüpan nam je tau to pravo, ka vüpa, ka v tau stvar nišče nede politiko mejšo. Če glij vej, ka so na Goričkom bole za železnico kak nej. Dapa tau je ena stvar, druga pa je, kak je Martin Ropoš pravo, da bi bila ves na smrt osojena, če bi go z železnico na dvoje vrezali. S sausedi (vasnicami na Goričkom) pa majo vsakši den svoje stike, tak ka je žüpan gvüšen, ka se za železnice volo nedo "korili".

-MS-

1994 - LETO DRŽINE

Letos cejlo leto, po cejlom svejti do svetili držine. Nej dávnik - 26. decembra - je biu svetek SVETE DRŽINE. V evangelijomi Svetoga Mateja leko štemo, ka je Jezoš sin tesača, mati njegova se zovč Marija "i bratje nyegovi Jakub



bratke pa sestre, liki bratanci pa sestrične po prvom i drugom kolenu. Starejše brate Jezoš nej mogo meti, ar je biu prvorodjeni sin Device Marije. Marija je sledik nej mejla mlajšov z Joužefom, ka je un rano mrau. Marija je s svoji sinom Jezušom živejla pri Joužefovi žlati kak divica. Jakub, Jožeš, Simon i Judaš so bili sinouvi Joužefoga brata Kleofaša.

"Sto je Krisztusa mati i zsláta?" - leko štemo v evangelijomi Svetoga Marka:

"Prisli szo bratovje i mati nyegova, i zviina sztojčči poszlali szo k nyemi zvajaucsi ga. - I szedelo je lüdsztvo okoli nyega. Erkli szo pa nyemi: ovo, mati tvoja i bratovje tvoji vönej, tebč iscsejo. - I odgovouro nyim je govorčsi: sto je mati moja, ali bratovje moji? - I okouli gledaucsi po ródi te okouli nyega sedčcse ercsč: ovo mati moja i bratovje moji. - Ar, ki- koli bode csinio volo Božo, té je brat moj i szesztra moja, i mati moja." (Mk 3, 31-35)

-mkm-

NAŠE PESMI (94)

KIŠA PADA

/:Kiša pada,
trava zrasla,
gora zeleni:/

/:Na toj gori,
edno drejvo,
ténko, visiko:/

/:Una me je
zapitala,
al' se ženo bom:/

/:Jaz se ženo,
nikdar ne bom,
cara služo bom:/

/:Cara služí,
piškó nosí,
svejklo sablico:/

(Gorenji Sinik)
-mkm-





Baur je bijo 28 mejtarov dugi.



Borovo
gostüvanje

Starejši Varašanci eštie gvušno dobro paumnijo tau, gda so Slovenčarge 1967-oga leta baur vlejkli. Vlejkli so ga z Židove do Varaša, gde je pred Koronov bilau zdavanje. Od tistec so te šli do Slovenske vesi. Najoslednjn je ta ves pripravila borovo gostüvanje pred 15. lejtj, 1981-oga leta.

Po pravici - starejši tak pravijo - se leko samo te baur vleče, če se v vesi cejlo leto nišče ne ženi. Po nauvom je pa tak, ka če se pred fašenkome nišče ne ženi, te mora mladina za štrajf baur vlejtj.

Naj bi se ta stara šega nej pozabila, se je letos Slovenska manjšinska samouprava podala za organi-

zacija. Na fašensko nedelo je bila na petaj skurok cejla ves pa eštie nistami Varašanci tö.

36 parov je vlejklo 30 mejtarov dudji baur iz Varaša do Slovenske vesi. Zdavanje je bilau v Varaša na glavnom trgi. Po tistim so baur potegnili do Slovenske vesi, dej so mladi par eštie gnauk zdali. Posebnost letošnjoga borovoga gostüvanja je bila, da so se nej samo domanji goranaravnali pa namaskirali, litji prišlo je en avtobus lidi iz Slovenije iz Salamencev tö.

Fašenska bala sta se začnila večer v 6-oj vöri. V krčmej je špilo trio Črnko iz Čepinec, v kulturnom daumi pa domanji ansambel Albatros. Vüpaismo se, ka smo s tau staro šegov malo pomagali naravi zimo pokopati. Če je pa na tau nedelo tak lupau sunce sijalo.

-MS

SODELOVANJE Z DRUŠTVOM UPOKOJENCEV V MURSKI SOBOTO

11. apriliša je iz Porabja mala delegacija išla v Mursko Soboto k Društvi upokojencev. Znano je, ka so nam oni pomagali, da smo v Porabji leko ustanovili društvo. Od prvoga minuta so nam

bili na pomauč. Prva naša akcija je bila, da so nas pozvali na izlet v Pomurje. Od tistoga mau smo se že večkrat srečali na različni prireditvaj.

Predsedstvo našoga društva je čutilo dužnost, da bi vrnili njino gostoljubnost. Zatok smo se 11. apriliša srečali, da bi se zgučali, gda pridejo k nam na izlet. Predsednik Jože Vild je nam razložo njini letošnji plan dela, tak smo povedli mi tū naš skromen načrt, v šterom je napisano, ka čakamo nji na izlet k nam. Ponūdili smo tri variante za te izlet. Nam je sploj dobro spadnilo, da so oni za tau, da bi se z našim Porabjem spoznavali, z našimi lejpimi krajinami in ljudami. Kak so povedli, odebrejo v njinom društvi takše člene, ki so najbolje aktivni, ki največ delajo. Etak leko čakamo na izlet, steri baude 21. majuša, 40-45 lüdi.

Našo društvo vküppostavi program, med šterim poglednamo naše cerkvi, muzej v Varaša, nistame meštre - med njimi lončara na Verici.

Oni za volo bogatejšoga programa s seov pripelajo moški kvartet.

Našo društvo v tauj leti eške planira, da bi naše penzioniste pelali na eden izlet po Madžarski v pokrajino kau-lek Soprona. Na te izlet bi nisterne Sobočane tū radi pozvali, ranč tak, kak na konci leta, gda slobaud vzememo staroga leta.

Oni so nam tū ponūdili za sodelovanje različna srečanja. 19. juniuša do slovenski upokojenci meli državno srečanje v Celji. Ta prosijo našo delegacijo tū. Na nistarne razstave nas zovejo pa nam razstave pri nas ponūjajo tū. Že je tradicija, da v Soboti penzionisti vsakšo leto majo literarni večer. Na te večer smo mi tū pozvani. Našo srečanje je toplo, prijateljsko bilau. Naši delegaciji je na pomauč bila Slovenska zveza zdaj tū, kak od začetka mau. Zadovolni smo se vrnili domau, čütimo za našimi plečami stoječo pomauč Sobočancov pa Zvezino pomauč tū.

I. Barber



PORABJE

10
LET

I
Z
H
A
J
A
N
J
A

Moje veselje je veselje vas vseh

"Občutki pred posvečenjem so mešani. Moje novomašniško geslo je: Moje veselje je veselje vas vseh. Jaz bom oznanjal to veselje, kot sveti evangelij Jezusa in zato sem zelo vesel, da bom posvečen za duhovnika. Po drugi strani pa sem tudi malce živčen, saj pričakujem številne goste, ki bodo prišli iz različnih krajev srednje Evrope, tako iz Slovenije, iz Italije, Madžarske... Poleg tega pa se moram tudi umiriti, da bom pri posvečenju, ko bom dobil božji duh, lahko veselo oznanjal evangelij." Takšen je bil odgovor Ferenc Merklija na vprašanje, kako se počuti pred posvetitvijo (pogovor je nastal v domačih Sakalovcih le dan pred tem pomembnim dogodkom). Seveda pa se je veselil tudi nove maše: "Sakalovci



V Sakalauvaj so eske nigdar nej meli nauvomešnika. Vejndrik zatau so v vesi vküpprišli pa vsi pomagali, gde so leko. Pomagala je samouprava pa dvej manjšinski samoupravi (slovenska pa ciganska), cerkvene kotrige, gasilci pa mladi v vesi. V nedelo so nej samo domanji prišli na nauvo mešo v Sakalauvaj, prišli so vörniki od gorenjoga Senika do Števanovec, od Slovenske vesi do Verice. Dapa nej samo Slovenci, prišlo je dosti Madžarov tö. Nauva meša je bila v dvej gezikaj.

tudi izpolnil. To pomeni, da bom, ko se bom vrnil domov, lahko koristen tudi za porabske Slovence. In tega se ne bojim."

V preteklosti duhovniki v Porabju niso odigrali le pomembne vloge pri svojem pastoralnem delu, ampak so bili tudi pomemben člen pri ohranjanju maternega jezika. Kako pa vidi svoje poslanstvo naš sogovornik?

"Duhovniško delo je tudi kulturno delo. To kulturo moramo ohranjanjati, namreč če izgine kultura, izgine tudi vera. Vidite, kaj vse se dogaja dandanes. Ljudje več ne verujejo, ne zavedajo se svojih korenin. Zaradi vsega tega zame ne bo velika obremenitev, če si bom prizadeval za ohranjanje jezika. Večja obremenitev bo, če bodo zaradi tega o meni

1. 1999

**PORABJE
V VSAKO
SLOVENSKO HIŠO!**

1. 2000

Radio de živo, če te ga poslušali

Kakoli smo nej vüпали pa vörvali, vidite, dun se je zgodilo. Zakoj pišem, **vidite**? Mogla bi napisati, **čujete**. Ali rejsan čujete glas slovenskoga radia Monošter, steri se je najprvin oglaso 23. junija od 16. do 17. vöre. Če ste ga do tejša mau eske nej slišali, poiščite na svojom radioni na Ukvi (Urhu) frekvenci 106,6 MHz-a. Med kednom od 4. do 5. vöre, v nedelo pa od 12. do 2.

Zakoj smo nej vüпали pa vörvali? Zatok, ka se je čas od tistoga momenta, gda se je ta ideja (otlet) porodila, tak vlejko, kak gda tastau za reteše vlečemo. Istina, ka skem tenkše testau potegnemo, tem baukši do reteške (zavit-



pa na vogrski rosag tö. Vej pa vendrik je Madžarska vsefele papire, sporazume podpisala s Slovenijo o tom, kak je ona dužna pomagati nam Slovencom, steri živimo na Madžarskom, Slovenija pa tistim Madžarom, steri živijo v Sloveniji. Dapa tak na leki zatok nej šlau! Zakoj mi mislimo, ka nam ojd, pripada radio? Pa ka ga mora Madžarska plačuvati? Vej pa na Madžarskem je 13 manjšin, ka bi bilau, če bi si vsakša nika vözmislila pa stejla, naj ji država plača? Leko je Sloveniji, ka ima samo dvej avtohtoni (ošonos) manjšini. Tak nikar so se madžarski uradi (hivatalok) pa ministrstva branili, gda so

Baug nas rad ma

Če bi pravili, ka je naše življenje takšno kak eno drejvo, štero rasté do smrti, te dobro vejmo, ka se vsefale drejve vóobračajo: od tenki capik, mladi drejv, do strašanjski gabrov, búkvi ali orijaški borauv. Samo si poglednite letnice, da te v kakšom cintori ali graubišči ojdli. Od mali detet, šteri so pozabili cecati, mladi deklin, štere so nir nej spoznale lúbezen, mladi starišov, šteri so pústili za sebov malo deco, do pravi matužalemov...

Človek je sken starejši, tem više sadi na svojoj drejvi. Šteri se je lani takšoga ipa naraudo, je en mejter visko, ragrutke osanajst mejterov - od tistec že zato do tretjoga sausada vidati -, što se v penzijo pripravla, tisti je kauli 60 mejtarov zdignjeni, kak kakša cerkev po naši vasnicaj. Tam vrkaj se že zato vendar malo vrti človeki. Vótri že to bole ladni morejo biti, mrzli, na takši višini ništarni človek včasik malo vendar že dargeče to. Depa od tistec se že v sausadno ves to vidi.

Ka pa da je človekovo drejvo že višije kak 80 mejtarov? Tam vóter že samo tak fúcka? Drejvini listi od mraza škarpičejo? Vrejek pa se že malo uga sê pa ta? Človek pa več na more doj,

ka na drejvi negajo več vejke?

Mabiti, depa tam vrkaj - že skor v nebi? - se vidi do sausadnjoga varaša ali do sausadnjoga rosaga. Ali pa eške dale.

Stokoli na more priti tak visko. Ništarnim se že dosta dosta niže začne vrteti v glavejin gnauk samo dojkapnejo kak zrejli sad. Pod vsakšo drejvo je že te, da se narodimo, skopani drejvin grob. Vrkaj velka velka gaušča, spodik pa ranč takši šurki in žalostni cintor ali graubišče.

Od koj je tau, ka eden samo mejter visko leko splezdi po svojoj drejvi, drugi pa 10, tretji 55, štrti pa 81 mejtarov???... Gospaud Štefan Jakič v Markovci že v sausadnji rosag vidijo, njino drejvo je 81 mejter visko. Leko zato, štonderajo sami to, ka so vendar don mogli dober človek biti na etom svejti pa ji zato - Baug rad ma?

• **Jakič Štefan iz Markovec, kakšen recejpt mate, ka tak dobro vógledate, pa ste že 81 lejt stari. Vam zdravje tú dobro slóžji?**

„Batežan sam zatok, samo mena je Baug dudja lejta dau. Kak pravijo, Baug name rad ma, sam dober človek, lagvoga sam nikdar nej napravo. Moji vrstniki so že vsi pomrli, ne vej, zaka name Baug tak dugo njau.“

• **Vej ste mena gnauk goučali, ka ste v bojni bili, kak je tam šlau?**

„Dosta dobroga ti od toga ne vej, prajti. V Somboteli smo bili dva meseca 1942. leta. Te po tistim 4. oktobra smo šli na front, devet dni smo šli pejšči pa devet dni s cugom smo se pelali.“

• **Kama ste šli?**

„Mi smo šli prejk Ukrajine v Rusijo. Te je pa takšen mraz bijo, ka je vse spomrznilo pau vojska je zmrznila.“

• **Kak ste pa vi prejk toga mraza prišli?**

„Tau ranč na pitaj, sam vse zmrzno, roke pa noge so mi vse pozeble, takšne sam emo kak močnik.“

• **Kak ste te poznali, gda so vam dola pozeble roke pa noge?**

„Vse trdo gratalo pa vse črno, zdaj so mi itak vse trde pa me bolijo. S toga nišoga aska sam nej emo, vejpa z

bojne človek aska nema. Dapa drugi so zatok kaj dobili, kakšno penzijo, dapa dja sam nika nej daubo.“

• **Te gda sta zmrznilo, so zatok vas v bolnico po-**

zima pride, mi furt napamet prida tisti rusoški mraz.“

• **Gde ste pa spali pa ka ste djeli?**

„Nutra v zamlej, v bunker, tam je tú nej toplo bilau. Dje-

pa noge. Pa tau je že kelko lejt bilau!“

• **Gda sta domau prišli, ka ste te delali?**

„Dja, te so pa partizani nas nej njiali nameri, mogli smo v Avstrijo titi.“

• **Pa zakoj so vas ta poslali?**

„Partizani so svoje iskali, staro Jugoslavijo. Pa te smo tam mogli po vesi gora pa dola ojditi s pójkšov. Nišče nas nej pito, če sam zdrav ali nej, mogo sam titi. Te sam domau prišo iz Rusije betežan pa so ma samo poslali.“

• **Kak pa zdaj živete?**

„Zdaj sam pa že stari, sam srmak tú, že ne morem delati. Videti vidim, samo lagvo čujem, vejpa vse mi čuti tú nej trbej.“

• **Pa zaka ešča itak vertivate?**

„Vejpa dja že ne delam, naj delajo mladi, dja sam že svojo napravo v žitki.“

• **Malo mi od družine povejta kaj?**

„Eno čer mam, ona se je domau oženila. Mam dve vnučici pa tak pomalak ta žive-mo.“

Valerija Časar



Štefan Jakič (s prave) kak mladi sodak

slali ali ste pa tadala na fronti mogli biti?

„Ja, v Kaši sam bijo osem mesecov v bolnici, trno me je bolelo. Nej djesti pa nika sam nej mogo, ka z rokami sam nika nej mogo prijati, tak so me mogli krmiti pa mujevati. S postale sam ranč nej mogo gora stanti en cajt.“

• **Kak mrzlo je bilau?**

„Minus 50 stopinj.“

• **Kak tau leko vó trpi, takšen velki mraz?**

„Dja, trno težko pa lagvo je tau nazaj brodit. Gda zdaj

sti pa tú dosta čednoga nej bilau.“

• **Kakšnoga padaša ste nej zgibili v bojni?**

„Kaj vi nej, dosta sam zgubo, z moje vesi so dosta mrli.“

• **Te ste vi do konca bojne tam bili?**

„Nej, name so 1943. leta domau poslali, več sam nej za nūc bijo.“

• **Ka broдите, te ste srečo meli, ka ste pozebli pa so vas prva domau poslali?**

„Ne vej, ka ti naj na tau povejm, tak mislim, ka nej. Ešča zdaj itak me bolijo roke

... DO MADŽARSKE

Novi bankovec

Od 1. februarja je v plačilnem prometu bankovec, dvajset tisocak, na katerem najdemo podobno Ferencu Deák, na hrbtni strani pa stavbo bivše skupščine, ki so jo odprli l. 1866. Za uvedbo novega bankovca so se odločili zaradi tega, ker je lani decembra potekalo 75 % denarnega prometa v gotovini s pomočjo deset tisočakov. Življenjska doba bankovcev traja večinoma tri leta.

Popis prebivalstva

Od 1. do 21. februarja poteka na Madžarskem popis prebivalstva. Popis je anonimen, niti imena in priimka niti naslova anketiranca ne bodo spraševali. Obvezno je odgovarjati na vsa vprašanja, razen na tri. Tase nanašajo na narodnostno in versko pripadnost oz. na zdravstveno stanje (invalidnost itd.) anketiranca.

Bo Porabje narodni park?

V ponedeljek, 25. januarja se je minister za okolje in prostor Béla Turi Kovács sestel z župani Őrséga in Porabja ter s predstavniki naravovarstvenih organizacij tega območja. Udeležence je seznanil s tem, da ima izmed treh območij, ki so vložila prošnjo za ustanovitev narodnega parka, najboljše pogoje prav območje ob tromerji. Končna odločitev naj bi padla najpozneje do l. 2002.

Prireditve

• 4. februarja je Slovenska samouprava 18. okrožja v Budimpešti priredila slovenski ples, na katerem je nastopila folklorna skupina iz Sakalovec. Mladi folkloristi so se ob ljudskih plesih predstavili z nekaterimi običaji borovega gostovanja.

• 8. februarja, ob slovenskem kulturnem prazniku, je Državna slovenska samouprava organizirala prireditve za vse učence in dijake, ki se učijo slovenščino v Porabju ter za njihove učitelje in profesorje. V programu so nastopili učenci seniške in soboške osnovne šole ter dijakinje gimnazije v Monostru.

Dočas mo mi starejši živali, mo držali tau šego

Društvo porabski penzionistov se je na zadnjem občnem zbori tak odlučilo, ka de vsakša ves na tejm delala, naj stare šedje porabski Slovincov nazaj spravijo v »živo«. Člani društva so v svojoj vesi tau obečanje za resnico vzeli, so baugali, so lepau vtjüper napelali lüpanje goščic. Tau je gnesden že nej tak mala briga, kak smo zvedli, je že vse menje goščic z lupinjom. Dja, ka si vejmo, če so pa tej moderni cajti eštja guščice oslobodili od lüpanja. Leko, ka mi stoj povej, ka sam konzervativna, ne maram, depa dja bi nikdar nej menila té tikvin olaj s stari časov.

Mam vöjpanja, ka do kleta že nisterne držine tü znauvič začnile vtjüper zvati sausede, pa nedo same lüpalde goščice pred televizijo več tjednauv. Vej pa vsi, od Dolenjoga Senika, do Gorenjoga Senika, Števanovec pa Verice, gde so ali v krčme ali v kulturnom daumi vtjüper prišli guščice lüpat zatok, naj se leko veselijo, vönagončijo, spaumnijo na svoje lejpe mlade lejte. Kak so bili vsi zadovolni pa karažni. Baug moj! Zakoj si pa tau dobrauto, lepoto ne privauščimo sami sebi? Rejsan ne vej! Vüpan pa leko. Mislim, ka te vi tü, če zvejte, ka vse lejpoga so mi pripovedjale veričke ženske, gda so vtjüper lüpalde goščice.

• **Šabjanin Sidak** (Sidak Konkolič), kak ste si tau vözbrodili, ka te doma v svojom rami lüpalde goščice z družimi ženami vred?

»Müve s sestrov, z Irinkov, sva si tau zatok tak zbrodile, ka je tau tak navada bila. Moja sestra ma guščice, dja pa mesto dam pa sam žene spravila vtjüper. Stejm štjemo nazaj sprajti, ka je prvin bilau, gda smo mi gorarasi pa mladi bili.«

• **Mislite, ka se Vam s tejm posreči tau šego nazaj spravi?**

»Dja, dočas mo mi starejši živali, tak brodim, ka mo držali tau šego. Depa tadale, ka baude? Udji tej mladi leko, ka do držali, leko, ka nej. Tak je tau, ka mi starejši tau ne moramo pozabiti, ka je prvin bilau. Gda vtjüper pridemo, te se furt spominjamo na tisto, gda smo

mlade bile, kakšno radost, veseldje smo mele. Prvin televizije nej bilau. Mi smo tau mele za veseldje, če smo se takšnoga reda leko vtjüper najšle, gda smo goščice lüjpal, perdje čejsali pa kukarco lüjpal.«

• **Zakoj so tak na naglo taminaule te šedje?**

»Dja tau je tak, kak se svejt obrača, tak je mladina.«

• **Nakoj paunite najraj iz tisti časov, gda ste kak mlada dekla odli goščice lüpat?**

»Dosta pa daleč smo odli kaulkvrat. Skur vsakši večer smo šli, gnauk sé, gnauk ta. Daleč smo šli na dva kilomejtara, prauti granici. Dostakrat nam je do kolen dosejno snejg pa smo itak radost meli, ka smo leko šli lüpat. Udji, tam so te podje tü prišli, smo se vtjüper najšli.«

kaulek?

»Dja, po cejlaj vesi. Najprvin je goščice trbelo lüjpati, potistim pa perdje čejsati.«

• **Kukarco ste djeseni tü odli lüpat?**

»Odli, odli. Te smo štja nej delali z mašini. Vodne smo kromča odli kopat, večer smo pa šli kukarco lüjpat. Gda smo zgotovili z lüjpanjom, nej časa bilau meti večerdjo, ka je vertinja prinesla, ka so nas podje že nadejvali. Tistoga časa smo eden drugoma fejs odli pomagat, če kaj vekšo delo bilau. Nejsmo vedli, ka je svaja, nevoščenosť. Lüstvo se je porazmelo pa poštojvalo.«

• **Batjina Irenka** (Iren Merkli), kak pa ti vardjaš nazaj na te šedje?

»Gda sam dja eštja pri Rovatini bila doma, te nas je trno dosta

vöri gorastanila, ka sam prejk po gaušča dva kilometra mogla titi na bus na Gorenji Senik. Sama sam odla šest mejscev, ka je te bus eštja samo do Števanovec vozo. Meni je Senik bola blüzi bijo. V tisti lejtaj smo samo trge bili, steri smo odli v fabriko delat.«

• **Nej si se bojala kak mlada dekla? Nej so te postrašivali podje?**

»Te sam se nej bojala, zdaj bi se že. Ranč mi na pamet nej prišlo, ka me stoj zgrabi ali kaj kraj vzema ali me dolavdari. Te sam batrivna bila. Postrašivali so me tü nej. Samo te sam se šegau mejla bojati, gda je vnoči grmel pa se obliskalo.«

• **Librecina Irena** (Irena Klement), kak si zadovolna s tejm ženami, stere so prišle lüpat?

»Dja on je tü z menov prišo. Njema nede tak lüpanje kak tej ženam. Vendar on narejdtja lüjpo. Ovak je on sabau (krojač).«

• **Tau zatok ne pozabimo, ka on nej Sloven. Mislim, ka je valo vrejden, ka je z nami, vej pa ranč do rejči ne pride. Tak vidim, ka zvekšoma razmej slovenstji.**

»Vse razmej, depa ne vej nazaj odgovardjati. On se že vcuj vzeo, ka takšoga ipa samo poslojša.«

• **Prvin ste eno lejpo navado pripovedjali.**

»Gda smo mlade dekale bile, te smo lepau vöspejglane bejle bluže pa rdeče veceljdje djale nase, gda smo šle lüpat, naj se bola vidimo pojboj.«

Gda smo pa doma lüjpal, te smo pa veltji red naprajli priži. Eštja zdaj mamo te stare špajete, te pa skur vsakši emo. Špajet smo tak spucali, ka se je leko v njim vido kak v gledali. Tau smo steli, naj vse vredi pa čisto bau, gda žene pa podje pridejo lüpat.«

• **Nej ste bola za pojbov volo meli brigo?**

»Dja pauleg nji tü, ka steri je bola priden bijo, je tisto tü skrb emo, kakšna čistauča je. Tak šegau majo prajti, pogledni mater pa vzemi (h)čer za ženo.«

• **Iren neni, kak tü tagledam, telko vse ste pripravile s sestrov za djesti, ka vendar ranč nemo domau šle.**

»Dja sam spekla kuglof. Stejm je več dela. Etakšoga ipa pa človek vse najbaugšo štje poniditi, naj bi se tejm ženam fejs vidlo. Kuglof vsakši rad ma. Ranč je zdaj bijo mauž v Soproni, ta sam tü poslala pa se njim je tak vido, ka so prej takšnoga debroga eštja nikdar nej djeli. Nej sam že tak mlada pa mi že zatok na teštjej spadne, depa gda na takšno trbej peči, te sam vesela pa trno rada napravim. Na pa te štja mamo cvirtjine pogaje, torto, sendviče pa piti. Ne vej, kak de se naši lidam tau vidlo.«

• **Dja se bojim, ka ranč nemo steli domau titi.**

»Vej pa tøj djeste mesto, mogauc se malo kaj vtjüper potegnemo pa mo vsi na enom mesti spali.«

K. Fodor



• **Vaš mauž Vendel bači so prvin k tomi nika takšno vcuj djali, ka se je prej deklam nej što mraz, so več vör stale vanej s svojimi pojbi. Kak je pa tisto bilau?**

»Te eštja granica odprejta bila. Gda smo v eno mesto odli lüjpat, je telko pojbov prišlo z drüde strani granice, ka so naši podje že nej meli mesto v tistoj iži, mogli so v tjojnji dola-sesti. Tau njim nej prav bilau, ka so pauleg nji oni nej mogli zaoditi domanje dekale. Gda so pa domau šli, te so pa na na bitje vtjüper nalekli pauleg deklin.«

• **Te ste po cejlaj vesi odli**

odlo vtjüper po večeraj. Starejšo lüstvo nam je pripovedjalo pripovejti, lejpe pesmi popejvalo. Mi mladi smo vsikdar samo poslojšali.«

• **Zvöjn toga ste meli mladi kam titi?**

»Skur vsakšo nedelo je bijo bal. En fudaš je igro pa en saksa-fonoš, muzika je dobra bila. V fašanki je bilau dosta balov. Gda je pri nas nej bilau bala, te smo šli na Gorenji Senik ali v Števanovec.«

• **Te se nej štelo, ka v ponejdlak delat trbelo titi?**

»Tau se nika nej štelo. Gda sam zazranka delala, sam že v štrtoj

»O, flajсно lüjpajo. Te žene so vse tak prilicne, ka se lepau leko z njimi pogučavamo pa do-sta smejemo. Drvenčice so navekša furt prazne, ka kumar zandolejm vcuj nositi.«

• **Žene fejs valijo goščice, samo ka za eno malo sfalijo...**

»Pravijo, ka sam trno fajn namaučila. Tau se njim vidi, ka se fajn dajo lüjpati. Vej, naj bi dja tau vejdl, ka do ženstje tak flajсно nücale rotje, dja bi dve drventja dolazmočala, pa bi je dočas nej pistila domau, ka bi nej vözlöjpale.«

• **Zdaj vidim vašoga moža, kak fejs lüpla.**

OTROŠKI

Kak sam vido svejt spod stola?

Prvo, ka se spominjam od svoji mladi lejt, je tou, ka sam se najrajšpilo pod našim velikim stolom v künji. Tam sam se tak počuto, kak če bi tou biu moj mali ram, moj mali svejt, spod šteroga sam začo

MOJA MALA MAMA

- *Vejš, mama, ge se nemo nigdar ženo, sam se zgloso spod stola moji mami, stera je nad meuv valekala testou za zrejanca.*



- *Gvušno, gvušno, vej sam ge to tak gučala, gda sam bila mala, se je zasmijala in valekala tadale, ge pa sam si začo brodititi od moje mame.*

Brodo sam si, kak je takša ženska, kak je moja mama, gdasvejta sploj lejko bila mala. Od gda poumnim, je vsigdar bila samo moja mama in nikaj drugo. Od gda poumnim, je bila vcejlak gnaka, ranč kak na té den. Rejsan, v moji mlešeči lejta sam si nikaj nej mogo brodititi, ka bi v takši mlešeči lejta živela. Vej pa moja mama, je takša redna ženska, ka vej kújati pa ka vej vse drugo to narediti in ške več od toga! Vej pa moja mama je oženjena z mojim očom in se z njim trno čedno zgucavle pa z drugimi lidami to! Vej pa moja mama se je vejn nigdar nej špilala, tak kak se ge špilam in gvušno je nej čukala v lačice, kak sam ge čuko! Vej pa moja

more biti!

Vse takšo sam si brodo, in nika sam nej razmo.

Zato pa sam si tam pod stolom brodo tadale. Nagnouk me je strousila ške ena miseu, ka pa če je moj oča to biu takši pojbič kak sam ge? Od toga sam si te tadale sploj nej škeu brodititi. Nagnouk me je bilou sram, ka je po tom takom moj oča to čuko v lačice, ka je odo blaten kouli po vesi, ka je v šouli kaj nej vedo, ka so se njemi drugi smejali, če je naredo kakšno sumarijo. Moj oča je gvušno nej biu takšen, vej pa moj oča je vözraščeni možakar! Vej pa moj oča je takši pravi oča! Vej pa njemi nigdar vozger ne visijo vö iz nousa! Takše vole sam grato, ka sam že skur djouko. Pa bi vejn tou naredo to, če se ne bi zglasila ob meni moja mama.

- *Vejš, sin moj, ge se dosta krat spoumnim na tista moja mlešeča lejta. Tou so trno lejpi spomini. Tak to plo mi grata pri srce, je biu mamin glas dosta bole meki, kak sam ga biu včeni poslušati.*

- *Tou pomeni, ka so tou lejpa lejta, takša mlešeča? sam použro kusto slino.*

- *Tou so najlepša lejta v našom žitki, zatou pa mamo mi vekši takšo veselje z vami malimi, se je potegnola ta pod sto.*

Pogledno sam jo ta globko v njene tople oči in njoj tak za istino povedo: *če je pa tak, te pa nigdar nemo grato velki!*

Nika je nej prajla. Ge pa sam si začo brodititi, kak bi tou naredo. Tou, ka nemo nigdar velki in mo vsigdar živo samo v tej najlepši lejta našoga žitka.

Miki

Moj prvi ples

Kakšno presenečenje me je doletelo! Na plesni vaji v Monoštru me je mentorica Eržebet Kovač vprašala, ali bi imela voljo iti plesat v Sombotel na županijski ples. Seveda, da bi imela! Z veseljem!

Na županijskem plesu smo zaplesali pari, ki smo prihajali iz vseh večjih krajev Železne županije. Z najboljšo prijateljico Timeo Kisgazda sva morali hoditi v Sombotel na vaje, tedensko dvakrat. Moj partner je bil Balint Nemeš, tudi on je iz Sakalovcev, njen pa Ferenc Süto iz Monoštra. Onadva sta

naju čakala v Sombotelu pred hotelom Savaria, kajti tam hodita v šolo. Vadili smo dunajski valček. Na začetku nam je šlo malo težko.

Ples je bil 6. januarja. Spremljali so nas starši. Od doma smo krenili ob 16. uri. Bili smo zelo nervozni. Ples je bil v hotelu Savaria. Dekleta so imela lepe bele obleke, fantje pa črne. Ob pol 6-ih smo imeli še eno vajo, ples se je začel ob 8-ih. Program so uvedle amaterske folklorne skupine, potem je bil naš ples. Po mojem smo lepo uspeli. Otvoritvene-

mu plesu je sledil pozdravni govor sombotelskega župana. Potem smo dobili okusno večerjo. Za predjed sem jedla piščanca z zeljem, za glavno jed pa krompir in pečenko. Za desert je pa bila okusna torta. Po večerji smo plesali do tretje ure zjutraj.

Zelo dobro smo se počutili. To je bilo v mojem življenju eno najlepših doživetij.

Lilla Fasching

Gimnazija Monošter

Krajevno zgodovinski in narodnostni muzej

Na Gornjem Seniku imamo kulturni dom Avgusta Pavla od leta 1956. To nam je rekla učiteljica pri uri slovenskega jezika. Tu deluje tudi mešani pevski zbor, ki nosi njegovo ime. Pred božičem smo poslušali njihovo kaseto, z naslovom: Poslušajte vsi ljudje. Zelo lepe božične pesmi smo poslušali, naprimer: Oj, srečno mesto Betlehem, O pastirci vi, Sveta noč in Poslušajte vsi ljudje. Te pesmi lahko slišimo tudi v cerkvi, pri slovenski maši.

Radi bi še več znali o Avgustu Pavlu, zato smo obiskali muzej v Monoštru. Z monoštrskim muzejem nadaljujejo Pavlovo kulturno posredništvo med sosednjimi narodi, predvsem med Slovenci in Madžari. Lahko vidimo razstavo o ljudskem življenju, različne predmete, odprto ognjišče, obleke, rjuhe, vreče, posodo. V tretji dvorani smo videli peko kruha in shranjevanje. Tu so tudi dela Karla Dončeca: vrči, pekači in cvetlični lonci. Muzej je bil zelo zanimiv.

Kdor še ni bil tam, naj ga obišče.

Norber Kozar, OŠ Gornji Senik

Ogrevamo stanovanje

Dnevi so kratki, noči pa dolge. Stanovanja ogrevamo. Mi doma uporabljamo drva za kurjavo. Drva imamo v drvarnici. S košaro jih nosimo v stanovanje. Tudi jaz pomagam doma drva nositi.

Nikolett Varga
OŠ Gornji Senik



prof. Evgen TITAN: Kultura v preteklosti (vignette) 2000

MLAŠEČI

Brodo sam si, kak je takša ženska, kak je moja mama, gdasvejta sploj lejko bila mala. Od gda poumnim, je vsigdar bila samo moja mama in nikaj drugo. Od gda poumnim, je bila vcejlak gnaka, ranč kak na té den. Rejsan, v moji mlešeči lejta sam si nikaj nej mogo brodititi, ka bi v takši mlešeči lejta živela. Vej pa moja mama, je takša redna ženska, ka vej kújati pa ka vej vse drugo to narediti in ške več od toga! Vej pa moja mama je oženjena z mojim očom in se z njim trno čedno zgucavle pa z drugimi lidami to! Vej pa moja mama se je vejn nigdar nej špilala, tak kak se ge špilam in gvušno je nej čukala v lačice, kak sam ge čuko! Vej pa moja mama je vsigdar takša, kak jo poznam, drugo ranč ne

Prvi slovenski ples v Somboteli



Nastopila je plesna skupina z Gornjega Senika, igral je ansambel Lacija Korpiča



Za srečelov (tombola) sta dali knjige, kasete, šajbe, uro idr. Državna slovenska samouprava in Zveza Slovencev. Vrnjike/perece, cejkare in košare smo dobili z Gorenjoga Sinika in Števanovec.



Med 100 ljudmi so bili gostje: generalni konzul RS dr. Zlatko Muršec, konzul RS Jože Keček, predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš in predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnčok.

Bogato pa lepo je slovensko Porabje

Porabska lepota in bogastvo je porabska narava. V Porabji so gauške, njive pa travniki bogati z rejdkimi rastlinami (növényekkel). Dosta takšni rastiin tó geste, stere se rejsan samo tñ pri nas najdejo, zato je trbej skrb meti. Če stoj takše zaščitene rauže, trave, grme ali drejve bantüva - če ga dobijo - ga leko pošteno poštraufajo.

Rad bi vam notpokazo eno rastlino, stera de že meseca februara mejla lepo cvetje.

Tau je nizka drejvica, ime ji je vukova mezera (farkas boroszlán), trbej z njauv skrb meti, zatok ka v svojij vejkcij ma strup (čemer), steri je za deco škodljiv. Tau rastlino najdete v gauški po dolinaj, prenzika je, kumik zraste en meter visoko. Februara meseca ma lepe lilaste rauže. Ništrni lidje jih potrgajo ranč zavolo tej cvejto, odnesejo je domau kak rauže v vazo.

Če že pobere te vejckice, skrb mejte, naj je mlajši ne

vzemejo v lampe (usta). Strup (čemer) škaudi kauži pa želaudci tñ.

V našoj lepoj krajini pa ne rastejo samo čemerne rastline, liki takše tñ, stere nosijo v sebi zdravilo, vrastvo. O tej rastlinaj mo vam piso, gda de njini cajt tñ, gda njina sezona pride. Pa še samo telko! Spoštujte lepo pa bogato porabsko naravo, da go ohranimo za naše mlajše pa vnuke!

Joška Zrim

Iz künje naši mamic

Sekejska kapüsta/Segedinski golaž/Székelykáposzta

3 žlice žirä, lük, 30 dkg mesä, rdeči semleti prpeu, 1 kg kapüste iz bečke, 3 dl vrnjoga mlejka.

Na draubno zrezani lük ocvremo na žirej. Nütdejemo na kocke zrezano mesau, rdeči prpeu in gorvlegemo z vodaüv. Na polonje sküjamo, té kapüsto cüdejemo, pa - če trbej - eške vodaü tñ. Vküper sküjamo na meko, naslednje vrnje mlejko cüzmejšamo.

Hilda Čabai

NIKA ZA SMEJ...

V tauj velkoj žalosti

Karčini je žena mrla. Njevvi padaš, Pištak ga je na drugi den po pokapanji gledat üšo, prej ka ga malo potolaži. Gda not v ram staupi, ka vidi? Karči pa službenica se ranč radiva mata. Pištak zdaj etak pravi Karčini: »Le-ko te je sram! Ešče takšo! Kuma j par vör, ka si ženo pokopo, zdaj pa tñ takšo delaš!« Karči začne kavülit pa etak pravi: »Ka pa ge vej m, ka de lam v tauj velkoj žalosti?!«

Šké ma odpüstiti

Anton je sploj betežen. Gda je že na smrti, etak pravi ženi, Anuški: »Idi pa mi es pripelaj tistoga matičara (anyakönyvvezető), steri je naja tistoga reda vküp dau.« Ana se cüdiva pa pita, zakoj bi pa tisti človek zdaj tñj odo. Anton pa: »Zatok, ka ma škém odpüstiti.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtlet

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.



Dugi sestanek

Roza pa njeni kolega Rudi sta etognauk v Somboteli bila na nikšom djilejši. Tam so pa telko gučali, ka se je skurok cejli den zavlejklo. Rudina je že sploj više bilau, vse delo, samo nej ta poslušo. Gnauk si je samo zbrodo, ed-

